

SECTORVERHAAL GEBOUWDE OMGEVING

In 2050 worden alle woningen in Nederland duurzaam verwarmd. Iedereen kan in de komende dertig jaar de overgang maken van aardgas naar betere isolatie en duurzame warmtebronnen.

Daarbij zijn zorgvuldigheid en betaalbaarheid, belangrijker dan snelheid.

We hebben de tijd, daarom kan je aan de slag op de logische momenten: bijvoorbeeld het moment dat je gaat verhuizen, je huis toe is aan renovatie of als je gaat verbouwen. Je bespaart dan direct op je energierekening en je woning wordt comfortabeler.

Tot het moment dat de gemeente in jouw wijk start met de wijkgerichte aanpak. Dat betekent dat de gemeente de regie heeft en je samen met de andere bewoners in de wijk van het aardgas af gaat. Daarbij kan de gemeente direct de groenvoorziening, veiligheid en leefbaarheid van de wijk meenemen in het plan.

Maar het gaat niet om de woning alleen, ook kantoorpanden en bedrijfsgebouwen gaan verduurzamen.

Zo werken we stap voor stap toe naar 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd in 2030 en ruim 8 miljoen in 2050.

We maken de plekken waar we leven, wonen en werken, duurzaam en comfortabel, op manier die voor iedereen haalbaar én betaalbaar is.

Om dit te bereiken, hebben we globaal de volgende instrumenten waarvan men gebruik kan maken:

- In het najaar start het Rijk met een programma om eigenaar-bewoners te stimuleren kleine energiebesparende maatregelen te nemen om direct je energierekening te kunnen verlagen. Hiervoor is € 93 mln. beschikbaar
- Tot 2030 is er circa 100 miljoen euro subsidie per jaar beschikbaar voor eigenaar-bewoners en VVE's. In totaal is dat circa 1 miljard euro.
- In 2019 en 2020 wordt de Subsidie op Energiebesparing in Eigen Huis (SEEH) voor isolatiemaatregelen opnieuw opengesteld, voor in totaal €90 miljoen euro.

- Er komt warmtefonds toegankelijk voor iedereen van waaruit men een financiering tegen lage rente en een lange looptijd kan afsluiten. We streven naar woonlastenneutraliteit voor steeds meer huishoudens en steeds meer situaties. Dat betekent dat de maandelijkse lasten die een huishouden betaalt aan energie en financiering of huur gelijk blijft of lager wordt.
- We werken ook aan financiering die bij verkoop van het huis automatisch wordt overgedragen aan de volgende woningeigenaar, gebouwgebonden financiering.
- Het Kabinet verlaagt de energiebelasting in 2020 voor een huishouden met een gemiddeld verbruik met € 100,- en zorgen dat hij niet stijgt in 2021.
- Op termijn wordt het gas duurder en de elektra goedkoper, zodat mensen extra worden geprikkeld om over te stappen op elektrisch koken en duurzaam verwarmen. Een huishouden met een gemiddeld verbruik zal door deze wijziging niet meer gaan betalen.
- Degenen die als eerst aan de slag gaan worden beloond. Voor het Programma Aardgasvrije Wijken is ruim 400 miljoen beschikbaar tot en met 2030, om bestaande wijken aardgasvrij te maken en te leren hoe de wijkgerichte aanpak kan worden ingericht en opgeschaald. Zo wordt het voor iedereen goedkoper en makkelijker. De tweede uitvraag aan gemeenten volgt in 2019.

Zo werken overheden, marktpartijen, corporaties, banken, bewoners en vele anderen samen op een manier die past bij ieders levensfase, wensen en portemonnee.

Wat gaan we doen

Comfortabel, haalbaar én betaalbaar voor iedereen

Uiteindelijk gaan we samen meer dan 8 miljoen woningen en andere gebouwen in Nederland verduurzamen en veel woningen comfortabeler maken, samen met de bewoners in de wijk. Hiermee wordt de energierekening lager en het comfort hoger. Iedereen vindt het belangrijk dat de plek waar hij of zij woont comfortabel is; behaaglijk, warm en goed geventileerd. Met kleine of grote aanpassingen worden huizen, straten en wijken steeds prettiger. Een verduurzaming zie je direct terug in je energierekening, omdat deze daalt.

Dat hoeft niet gelijk en voor iedereen tegelijk. Dat kan ook niet. We beginnen daar waar dat kan op de meest logische en betaalbare plekken, bijvoorbeeld bij nieuwbouw of renovatie van gebouwen die toch al aan groot onderhoud toe zijn. We werken ondertussen aan kostenreductie om het voor iedereen betaalbaar te maken, zodat uiteindelijk iedereen de stap naar een duurzame en aardgasvrije woning kan maken. Dit jaar nog komen subsidies beschikbaar die het aantrekkelijk maken om snel aan de slag te gaan met het verduurzamen en comfortabel maken van de woning.

Er gebeurt nu ook al veel. Bewoners verduurzamen samen hun huis, straat of buurt. Bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen of het isoleren van daken, muren en vloeren. Steeds meer nieuwbouwwoningen zijn energiezuinig en aardgasvrij. Ook scholen en kantoren wekken energie op, isoleren of stellen de thermostaat slimmer in.

Iedereen doet mee

Gemeenten spelen een belangrijke rol in de overgang naar duurzame warmtebronnen. Zij maken plannen om wijk voor wijk te verduurzamen, samen met bewoners, gebouweigenaren, netbeheerders en energieleveranciers.

De een begint vandaag nog, de ander neemt de tijd. Voor iedereen is er wel een logisch moment om met verduurzamen te beginnen.

Je hoeft daarbij niet zelf het wiel uit te vinden. We maken steeds beter inzichtelijk welke verduurzamingmaatregelen verstandig zijn om te nemen. We willen voorkomen dat mensen investeringen doen, die later overbodig blijken.

www.energiebesparendoejenu.nl is een goed startpunt voor advies. Voor informatie op maat is het energieloket van je gemeente de juiste plaats. In september 2019 begint een nieuwe, landelijke campagne over duurzaamheid en klimaat. Met kleine stappen kan je al veel besparen:

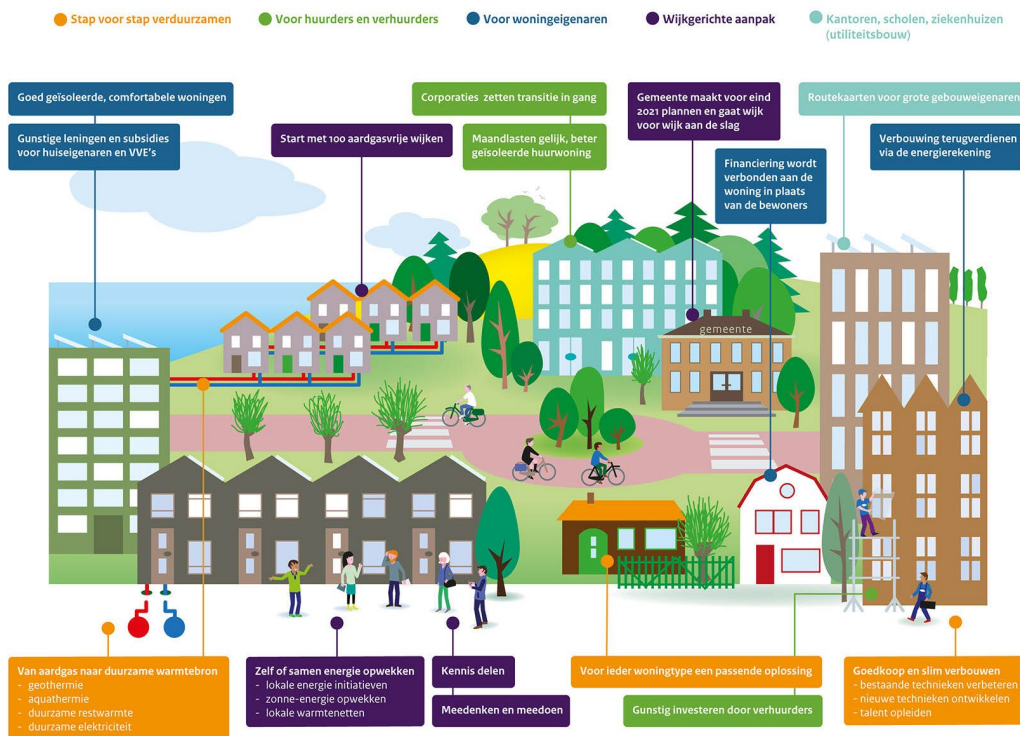
- Radiatorfolie: zo hoeft CV-ketel minder hard te stoken. Dit scheelt al gauw een paar tientjes op de energiekosten.
- CV-leidingen isoleren: kant-en-klare buizen van kunststofschuim om CV-leidingen, die ongeveer 1 euro per meter kosten. Je bespaart op jaarbasis 3 m³ gas per meter verwarmingsleiding. Ze zijn makkelijk zelf om de leidingen te schuiven.
- Naden en kieren dichtn: om warmteverlies te voorkomen. Zelf goed te doen en een besparing bij tussenwoning van 70 m³ gas per jaar.
- Waterbesparende douchekop: hiermee bespaar je veel water en gas om dit te verwarmen, zonder comfortverlies.
- Elektrische vloerverwarming in de badkamer inregelen: dan gaat de vloerverwarming alleen aan als er gebruik wordt gemaakt van de badkamer.
- Pompschakelaar vloerverwarming: met schakelaar draait vloerverwarming alleen als dat nodig is. Een pompschakelaar kost rond de 60 euro en is makkelijk zelf te plaatsen. Dit kan 80 euro per jaar schelen.
- Inregelen CV ketel. Door het verlagen van de temperatuur kan veel energie bespaard worden. Ook het waterzijdig inregelen van de CV-ketel kan veel energie besparen, daarvoor heb je wel hulp van een installateur nodig.

Het gaat hier om een kleine investering van vaak maar een paar tientjes, die zich snel terugverdienen omdat je direct energie bespaart.

Kies jouw moment voor duurzame aanpassingen

Het moment dat je gaat verhuizen en/of verbouwen, is bij uitstek het moment om jouw huis duurzamer te maken. Bij verbouwen denk je vaak aan een praktische inrichting, mooi design en comfort. Dit is een goed moment om ook duurzaamheid mee te nemen, zoals elektrisch koken, isoleren en driedubbelglas. Deze aanpassingen zorgen niet alleen voor een lagere energierekening, maar ook waardevermeerdering van de woning. Wanneer je een nieuwe keuken installeert, kies dan bijvoorbeeld voor elektrisch koken.

Het Rijk helpt daarbij. Woningeigenaren die dit jaar al willen verduurzamen, kunnen binnenkort weer gebruik maken van de Subsidie Energiebesparing Eigen Huis. Naar verwachting kunnen woningeigenaren begin september 2019 hun subsidieaanvraag indienen.

Wijkaanpak

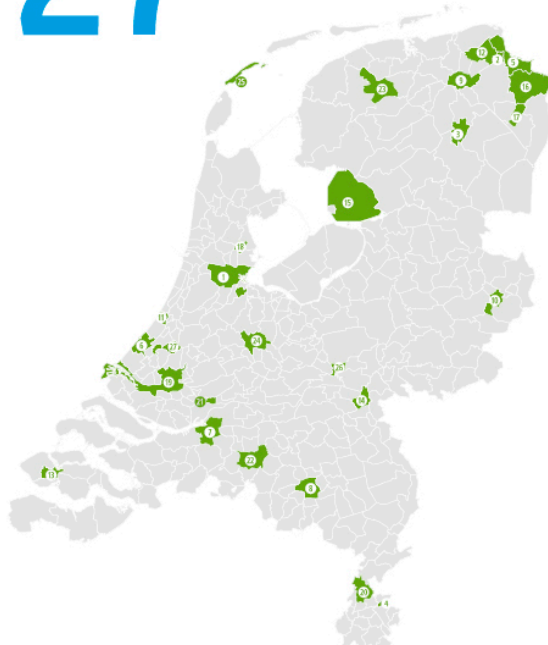
In de meeste huishoudens is aardgas nu nog een vanzelfsprekende keuze voor verwarmen en koken. Daar komt de komende 30 jaar verandering in. Niet in één keer, maar geleidelijk en gefaseerd.

Het verduurzamen van ruim 8 miljoen woningen en gebouwen totdat ze 'aardgasvrij' zijn is een grote opgave. Er komt veel bij kijken. Techniek, wetten en regels moeten het mogelijk maken. Financiering en slimme oplossingen moeten het betaalbaar maken. De bewoner staat centraal.

We hebben hiermee al een start gemaakt in 2018, onder ander in 27 proeftuinen aardgasvrije wijken. We gaan hier in 2019 mee verder, met een tweede uitvraag aan gemeenten voor proeftuinen.

Gemeenten hebben hierbij een regierol. Zij sluiten waar mogelijk aan bij initiatieven van bewoners en bij natuurlijke momenten om tot verduurzaming over te gaan. Bijvoorbeeld in wijken waar het aardgasnet binnenkort aan vervanging toe is.

27 aardgasvrije wijken

1	Amsterdam	Van Der Pekbuurt
2	Appingedam	Opwierde-Zuid
3	Assen	Lariks West
4	Brunssum	Brunssum-noord
5	Delfzijl	Delfzijl Noord
6	Den Haag	Bouwlust/Vrederust
7	Drimmelen	Terheijden
8	Eindhoven	t Ven
9	Groningen	Paddepoel en Selwerd
10	Hengelo	Nijverheid
11	Katwijk	Smartpolder
12	Loppersum	Loppersum-'t Zandt- Westeremden
13	Middelburg	Dauwendaele
14	Nijmegen	Dukenburg
15	Noordoostpolder	Nagele
16	Oldambt	Nieuwolda-Wagenborgen
17	Pekela	Boven Pekela en de Doorsneeboom
18	Purmerend	Overwhere-Zuid
19	Rotterdam	Pendrecht
20	Sittard-Geleen	Limbrichterveld-Noord
21	Sliedrecht	Sliedrecht-Oost
22	Tilburg	Quirijnstok
23	Tytsjerksteradiel	Garyp
24	Utrecht	Overvecht Noord
25	Vlieland	Duinwijk
26	Wageningen	Benedenbuurt
27	Zoetermeer	Palenstein

In 2021 maken alle Nederlandse gemeenten bekend welke wijk in welk jaar met de verduurzaming aan de slag gaat. We werken toe naar 355 gemeenten met haalbare en betaalbare toekomstplannen.

Ondertussen werkt iedere gemeente aan een zorgvuldig plan: de transitievisie warmte. Dat plan sluit zo goed mogelijk aan bij de behoeften en ontwikkelingen in elke wijk. Zo kunnen gemeenten hun wijken verbeteren, met de energietransitie als vanzelfsprekend onderdeel.

Een veel voorkomende oplossing is een gezamenlijk warmtenet, gekoppeld aan een duurzame bron zoals aardwarmte, (afval)water of biomassa. Er zijn ook individuele oplossingen, zoals warmtepompen in combinatie met isolatie en ventilatie.

Niet alleen woningen worden verduurzaamd, ook andere gebouwen zoals scholen, ziekenhuizen en kantoren komen aan bod.

Deze gebouwen zijn heel verschillend: de één wordt alleen overdag gebruikt, de ander juist 24 uur per dag. Daarom kijkt elke sector naar de slimste manier van verduurzamen en werken dit uit in routekaarten.

Daarin staat welke verduurzamingsstappen ze wanneer gaan nemen. Zo kunnen ze optimaal aansluiten bij andere grote investeringen in de gebouwen.

Gemeente-overstijgend worden regionale energiestrategieën opgesteld, om per regio de opgaven en voorwaarden voor de transitie inzichtelijk te maken.

Binnen de wijkaanpak gaan woningen en utiliteitsbouw hand in hand.

Corporaties

Woningcorporaties staan voor de uitdaging om hun 2,4 miljoen woningen te verduurzamen. Hiermee zijn de corporaties al begonnen. Zij gaan als 'startmotor' 100.000 extra woningen verduurzamen. Hierdoor maken ze opschaling en kostenreductie mogelijk.

Haalbaar én betaalbaar

Het uitgangspunt is dat steeds meer huishoudens – kopers en huurders - de kosten voor verduurzaming via een lagere energierekening terugverdienen. Deze 'woonlastenneutraliteit' komt binnen bereik door kostenreductie, een betaalbare energierekening, subsidies en aantrekkelijke financiering. We starten zoveel mogelijk op plekken waar het nu al rendabel is.

De mogelijkheden om te investeren worden uitgebreid. Hierdoor worden isolatie en andere maatregelen goedkoper, zodat ze zich sneller terugverdienen. Het wordt financieel logisch om maatregelen te treffen.

Het Rijk ontwikkelt een programma om eigenaar-bewoners op korte termijn te stimuleren om laagdrempelige energiebesparende maatregelen te nemen.

Er komen subsidies voor woningeigenaren die twee of meer isolatiemaatregelen nemen, zoals vloerisolatie of spouwmuurisolatie.

Via een warmtefonds kunnen woningeigenaren straks financiering tegen lage rente en een lange looptijd afsluiten, toegankelijk voor iedereen.

We werken ook aan financiering die bij verkoop van het huis automatisch wordt overgedragen aan de volgende woningeigenaar.

De energiebelasting wordt in 2020 voor een huishoudend met een gemiddeld verbruik met € 100,- per huishouden verlaagd. Op termijn wordt het gas duurder en de elektra goedkoper.

Stimuleren en opschalen

Banken kunnen rentekorting op hypotheek bieden. Ook makelaars en taxateurs besteden aandacht aan verduurzaming. Zo zal straks in een taxatierapport worden aangegeven welke maatregelen mogelijk zijn, welke investeringen hierbij horen en wat deze maatregelen opleveren. In elk hypotheekadviesgesprek wordt verduurzaming meegenomen.

We werken aan prikkels om ervoor te zorgen dat woningeigenaren hun huis gaan verduurzamen. Slecht geïsoleerde woningen krijgen straks een lagere maximale huur. Dat geeft collectieve en individuele woningeigenaren een financiële prikkel om maatregelen voor verduurzaming door te voeren in woningen die ze verhuren.

Verhuurders krijgen de plicht de huurwoning te verduurzamen op het moment dat de wijkaanpak langskomt en het aardgas wordt vervangen door een duurzame warmtebron.

Om de kosten omlaag te brengen is opschaling nodig. Als veel woningen op dezelfde wijze verduurzaamd worden, kunnen bouwbedrijven hun renovatieprocessen beter en grootschaliger inrichten.

Deze ontwikkeling is al gaande. In Gelderland worden 40.000 woningen aanbesteed. In Drechtsteden en rond IJmuiden wordt aan grootschalige vraagbundeling gedaan. Grote corporaties in Utrecht schrijven 'challenges' uit en dagen bouwbedrijven uit de kosten omlaag te brengen.